

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.1.6>

STRUKTURA GOTOWOŚCI PRZYSZŁEGO NAUCZYCIELA KULTURY FIZYCZNEJ DO STOSOWANIA INNOWACYJNYCH TECHNOLOGII W DZIAŁANIACH PROZDROWOTNYCH

Lubov Danylo

*aspirant Katedry Teorii i Historii Pedagogiki, Instytut Pedagogiczny Kijowskiego Uniwersytetu
imienia Borysa Hrinchenki (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0001-7083-8237

e-mail: l.danylo@kubg.edu.ua

Adnotacja: Autor skupił się na autorskim podejściu do określania elementów strukturalnych gotowości przyszłego nauczyciela kultury fizycznej do stosowania innowacyjnych technologii w działaniach prozdrowotnych. Zauważono, że autor zastosował następujące metody: analizę, syntezę, usystematyzowanie osiągnięć naukowych innych naukowców w kontekście określonej problematyki. Przedstawiono elementy motywacyjno-aksjologiczne, operacyjno-poznawcze, prakseologiczne. Charakterystyka zawartości merytorycznej każdego z określonych składników gotowości. Nacisk kładziony jest na różnorodność składników, która jest odnotowywana w interakcji podmiot-podmiotowej nauczyciela i studentów. Nacisk kładziony jest na celowość w dalszych pracach naukowych do przedstawienia opracowanego modelu diagnostycznego badania składników gotowości w celu stworzenia pełnego obrazu gotowości przyszłego nauczyciela kultury fizycznej do stosowania innowacyjnych technologii w działaniach zdrowotnych.

Słowa kluczowe: kultura fizyczna, gotowość do aktywności zawodowej, uzdrowienie, innowacja, zdrowy tryb życia.

STRUCTURE OF READINESS OF THE FUTURE TEACHER OF PHYSICAL CULTURE FOR APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN HEALTH ACTIVITY

Lubov Danylo

*PhD Student at the Department of Theory and History of Pedagogy
Pedagogical Institute*

of Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-7083-8237

e-mail: l.danylo@kubg.edu.ua

Abstract. Author focused on the author's approach to determining the structural components of the readiness of the future physical education teacher to use innovative technologies in health activities. It is noted that the author used the following methods: analysis, synthesis, systematization of scientific works of other scientists in the context of certain issues. Motivational-axiological, operational-cognitive, praxeological components are outlined. The characteristics of the content of each of the identified components of readiness are given. Emphasis is placed on the diversity of components, which is observed in the subject-subject interaction of the teacher and the recipients of educational services. Emphasis is placed on the expediency of further scientific work to present the developed model of diagnostic study of the components of readiness in order to form a complete picture of the readiness of future physical education teachers to use innovative technologies in health activities.

Key words: physical culture, readiness for professional activity, recovery, innovation, healthy lifestyle.

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Любов Данило

*аспірантка кафедри теорії та історії педагогіки
Педагогічного інституту*

Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-7083-8237

e-mail: l.danylo@kubg.edu.ua

Анотація. Автор зосередив увагу на авторському підході до визначення структурних компонентів готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності. Зазначено, що автором були використані такі методи: аналіз, синтез, систематизація наукових напрацювань інших вчених у контексті визначеної проблематики. Окреслено мотиваційно-аксіологічний, операційно-когнітивний, праксеологічний компоненти. Надано характеристику змістового наповнення кожного з визначених компонентів готовності. Акцентовано різноплановість компонентів, яка спостерігається в суб'єкт-суб'єктній взаємодії педагога

та здобувачів освітніх послуг. Наголошено на доцільності в подальших наукових напрацюваннях представити розроблену модель діагностичного дослідження компонентів готовності з метою формування повноцінного уявлення про готовність майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності.

Ключові слова: фізична культура, готовність до професійної діяльності, оздоровлення, інновація, здоровий спосіб життя.

Вступ. Доцільність вивчення проблематики формування ключових структурних компонентів готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності – один з базових напрямків сучасної педагогіки вищої школи.

Покращення програми підготовки майбутніх учителів фізичної культури орієнтовано на формування готовності кваліфікованого спеціаліста, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного високоякісно виконувати професійні обов'язки, орієнтований на вузькоспеціальні навички і на домінуючі ціннісні орієнтації, які стосуються відношення до педагогічної професії.

Основна частина. Серед базових професійних орієнтирів майбутнього вчителя фізичної культури у XXI столітті все більше актуалізується проблема формування готовності майбутнього вчителя до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності. Як наслідок, у ході навчання майбутніх учителів фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності досить актуальне формування окремо визначених компонентів готовності.

Мета дослідження – охарактеризувати авторський підхід до визначення ключових компонентів готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності та визначити особливості кожної складової.

Матеріал і методи досліджень. У роботі здійснено основний акцент на авторському трактуванні структури готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності. З цією метою автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, систематизація наукових напрацювань інших вчених у контексті визначеної проблематики.

Результати та їх обговорення. Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності – це особливий особистісний стан, який включає сформоване мотиваційно-ціннісне ставлення до виконання професійних обов'язків, впровадження результативних способів та інструментів досягнення педагогічної мети і сформованої здатності до творчої та рефлексивної діяльності.

Вона є фундаментом активної соціальної та професійної позиції педагога, що виступає мотиватором здійснення інноваційної діяльності, збільшує її ефективність. Одним із проявів готовності до інноваційної діяльності є інноваційна компетентність педагогічного працівника як поєднання мотивів, умінь, знань, навичок, особистісно важливих характеристик, що гарантує результативність застосування сучасних педагогічних технологій під час роботи зі здобувачами освітніх послуг. Проявом інноваційної компетентності майбутнього вчителя є міра поінформованості про актуальні інноваційні педагогічні технології, високий рівень володіння їхніми змістом та методикою, сформована культура застосування інновацій в освітній діяльності, особиста орієнтованість на доцільність застосування інноваційних технологій на уроках фізичної культури (Михайлишин, 2016: 11–18).

Готовність майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності розглядаємо як інтегративне особистісне утворення, що включає усвідомлення вагомості мотивів збереження здоров'я молодого покоління через формування позитивної мотивації до оздоровлення, орієнтованість на дотримання здорового способу життя та відповідного ставлення до власного здоров'я та здоров'я близьких людей, сформованість ключових професійних характеристик особистості необхідних для збільшення рухової активності та фізичної досконалості учнів основної школи.

Готовність до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності є результатом та ключовим компонентом професійної підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності в цілому; це інтегрована особистісна характеристика, що є фундаментальною в інноваційній компетентності та гарантує результативність виконання освітніх завдань основної школи. Інноваційна компетентність майбутнього вчителя фізичної культури – це інтегрована особистісна характеристика, що проявляється у здатності та готовності створювати, моделювати та реалізовувати інноваційні технології у реальних освітніх ситуаціях з метою збільшення її результативності; здатність виявляти поточну проблематику в освітньому процесі через пошук та впровадження результативних способів їхнього застосування (Косило, 2017: 86–94).

Доцільно під час формування готовності акцентувати наявність сформованої професійної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури, яку дослідник М. Данилевич розглядає як процес оволодіння студентами професійно важливими знаннями, вміннями та навичками, здобуттям практичного досвіду, а також засвоєння ключових характеристик, необхідних для здійснення індивідуального креативного внеску у професійну діяльність, активізації в соціумі зацікавленості в результатах педагогічної діяльності, пов'язаної з виконанням фізичних вправ під час дозвілля з метою відновлення, зміцнення та збереження стану здоров'я (Данилевич, 2018).

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності набуває результативності за дотримання таких педагогічних умов:

– посилення мотиваційного потенціалу та формування необхідної ціннісної орієнтації на доцільність дотримання здорового способу життя, організація відповідної оздоровчої діяльності;

- системне поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, орієнтованими на моделювання фахових ситуацій, пов'язаних із оздоровчою діяльністю майбутніх учителів фізичної культури;
- розширення творчого потенціалу майбутніх учителів у ході їхнього включення до організації оздоровчої діяльності (Шинкарьова, 2020: 292–302).

Унікальність компетентного підходу у процесі формування готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності полягає в організації освітнього процесу, орієнтованого на навчання, створення необхідних умов для самостійного опрацювання студентами обов'язкових теоретичних та прикладних знань. Активізація самостійності майбутніх учителів передбачає покладання значної відповідальності на них за кінцевий результат власної пізнавальної діяльності.

У даному випадку з'являється вірогідність значної мінімізації навчального навантаження, проте не за рахунок зменшення кількості годин на вивчення обов'язкових дисциплін навчальної програми або скорочення обсягу її змістового наповнення, а за рахунок окреслення індивідуальної освітньої траєкторії для кожного студента з комплексним урахуванням його особистісних можливостей та рівня розвитку пізнавальних здібностей. Наприклад, необхідним є створення умов для комфортного освітнього середовища у вищому закладі освіти за рахунок зростання позитивної мотивації до використання інноваційних технологій, які доцільно використовувати під час організації оздоровчої діяльності, з'являється можливість організації індивідуальних занять.

Результатом такого навчання є засвоєння майбутнім учителем значення проблематики, набуття навичок її вирішення в ході проєктування та співпраці, застосування інноваційних технологій в організації оздоровчої діяльності, оцінювання її якості та можливості застосування підготовки майбутніх учителів фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності, оволодіння професійно важливими знаннями, вміннями та навичками щодо оздоровчої діяльності в основній школі, набуття практичного досвіду оздоровчої діяльності в процесі проходження навчальної практики (Безкопильний, 2020).

У межах нашого дослідження ми зупинилися насамперед на готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності. Нами були визначені наступні компоненти: мотиваційно-аксіологічний, операційно-когнітивний, праксеологічний (рис. 1).

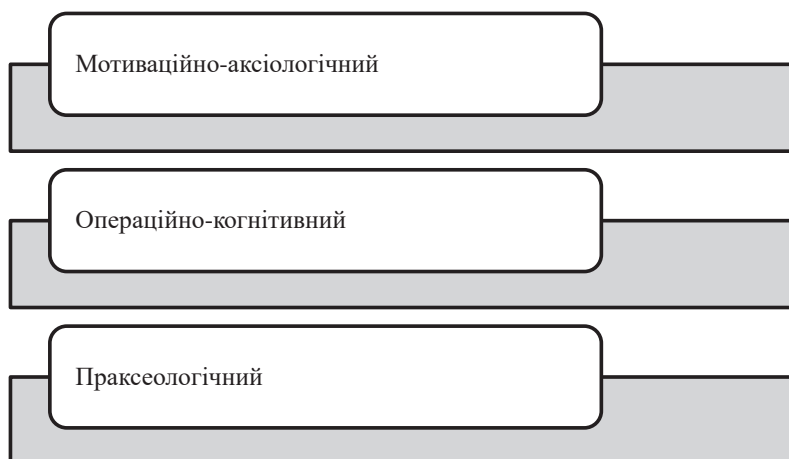

Рис. 1. Компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності

Мотиваційно-аксіологічний компонент готовності включає наявність стійкого інтересу майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у ході оздоровчої діяльності, бажання працювати вчителем і підвищувати власну професійну майстерність, переконаність у важливості творчого підходу до роботи з різновіковими дітьми, прагнення передати власні набуті знання і вміння молодому поколінню, а також сформоване ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я здобувачів освітніх послуг (Зінченко, 2014: 66–71).

Важливою педагогічною умовою формування мотиваційно-аксіологічного компоненту готовності є особистісно орієнтований освітній процес і такі чинники: ціннісно-орієнтаційний простір, який поєднує різноманітні форми освітньої, оздоровчої, гігієнічної та спортивно-масової роботи, ціннісно орієнтована діяльність, особливість якої полягає в наданні повної свободи вибору форм, засобів, міри участі, індивідуалізація освітнього процесу за рахунок здобуття та обліку інформації про поточний стан здоров'я, фізичної підготовленості, особливостей ставлення до здоров'я та його збереження, рефлексії як прагнення до самопізнання особистих внутрішніх психічних станів і емоційних реакцій усвідомлення того, як він сприймається і оцінюється іншими суб'єктами спільної діяльності (Безкопильний, Слаутіна, Поліщук, 2018: 10–14).

Мотиваційно-аксіологічний компонент готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності спрямований на формування свідомого ставлення до засвоєння соціально-орієнтованих цінностей та цінностей збереження здоров'я, що входять до складу мотиваційної сфери. Також варто вказати на належність до неї таких професійно-педагогічних цінностей,

як педагогічна комунікація – система психолого-педагогічних знань самовираження в майбутній професійній діяльності. Зазначені цінності – це система з тісними зв'язками, які переплітаються з фізичною культурою та оздоровчою діяльністю.

Важливою стимулюючою силою оздоровчої діяльності є мотиви, тому можна впевнено говорити, що мотиваційна сфера є складним утворенням і зумовлює спрямованість людини на досягнення визначених цілей. Стан фізичного здоров'я, культури збереження здоров'я, дотримання здорового способу життя повинно бути біологічною та соціальною потребою. Ігнорування потреб цієї групи є причиною появи розладів функціональних систем людини, що призводить до значних порушень стану здоров'я (Мусхаріна, 2014: 189–195).

Операційно-когнітивний компонент готовності зумовлює важливість теоретичної підготовки як вагомого прояву сформованості готовності майбутнього вчителя фізичної культури загалом та у вивченні форм і методів організації оздоровчої діяльності зокрема. У контексті теоретичної підготовки здійснюється збагачення майбутнього вчителя фізичної культури знаннями щодо розуміння оздоровчої діяльності, особливостей застосування форм і методів оздоровлення як ключового критерію покращення стану здоров'я учнів, способів їхньої реалізації у щоденній рутині. Змістові основи операційно-когнітивного компоненту готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності, застосування форм і методів організації оздоровчої діяльності включають фахові знання, що складаються з психолого-педагогічних, медико-біологічних і технологічних знань.

Таким чином, зміст операційно-когнітивного компонента може бути представлено трьома основними блоками:

1. Ступінь володіння знаннями про інноваційні технології, а саме ритміку і хореографію, особливості технологій оздоровчого фітнесу, спортивні танці та фітнес-технології у професійній діяльності.

2. Ступінь знань теоретичного характеру.

3. Сукупність понять та уявлень про здоровий спосіб життя та оздоровчу діяльність загалом, необхідних для проведення фізкультурно-спортивної роботи в закладах загальної середньої освіти.

Система знань у напрямку оздоровчої діяльності, використання її форм і методів у педагогічній діяльності зумовлює професійну компетентність, емоційний інтелект, є ключовою умовою для формування педагогічних умінь і навичок, фундаментом для застосування різних інноваційних технологій в оздоровчій діяльності.

Будь-яку діяльність, у тому числі й діяльність майбутнього вчителя фізичної культури, зумовлює її результат, який перебуває в тісному взаємозв'язку із праксеологічними інваріантами, які нами визначені в якості пріоритетних під час професійної підготовки майбутніх педагогів. Відзначимо, що праксеологічні інваріанти вагомим для набуття готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності, оскільки вони зумовлюють найвищу результативність праці та оптимальний творчий потенціал незалежно від дій зовнішніх умов і факторів. При розгляді праксеологічного критерію ми орієнтуємося на такі показники: наявність умінь планування, організації, проведення спортивних занять із застосуванням інноваційних технологій; умінь організувати фізкультурно-оздоровчу діяльність учнів; умінь будувати оздоровче заняття відповідно до структури уроку.

До праксеологічного чинника відносять залученість до прийняття рішення, проникливість, особистісні домагання, мотивацію досягнення, саморегуляцію, високі компенсаторні можливості, що гарантують адаптивність, умінь здійснювати професійну діяльність у «зоні комфортного психічного стану» (Лісна-Міський, 2021).

Підготовка у закладах вищої освіти носить парціальний, незбалансований характер, що відображається в перенесенні акцентів на формування фізичних можливостей студентів на шкоду знанням про здоров'я, формуванню мотивації збереження здоров'я та системи особистісних змістів, орієнтованих на збереження, розвиток і забезпечення здоров'я та реалізацію принципів здорового способу життя учнівської молоді (Танасійчук, 2021).

Висновки. Таким чином, у науковій статті представлені структурні компоненти готовності майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності: мотиваційно-аксіологічний, операційно-когнітивний, праксеологічний. Їхні характеристики зумовлюють комплексне уявлення про змістове наповнення професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти відповідно до окресленого напрямку професійної діяльності. У подальших дослідженнях варто зосередити увагу на розробці моделі діагностичного дослідження визначених критеріїв готовності з метою формування комплексного уявлення про готовність майбутнього вчителя фізичної культури до застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Безкопильний О.О., Слаутіна Н.В., Поліщук О.Л. Аксіологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. № 10 (104). С. 10–14.
2. Безкопильний О.О. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі : автореф. дис. ... докт. пед. наук. Київ, 2020. 43 с.
3. Данилевич М.В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності : дис. ... докт. пед. наук. Київ, 2018. 533 с.
4. Зінченко В.П. Структура та критерії оцінювання готовності майбутніх учителів до роботи в літніх оздоровчих таборах. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2014. № 24. С. 66–71.

5. Косило Н.В. Готовність вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. *Наука і освіта*. 2017. № 6. С. 86–94.
6. Лісна-Міський Н.Є. Праксеологічні засади підготовки майбутніх медичних сестер до професійної діяльності : дис. ... докт. філософії. Хмельницький, Львів, 2021. 369 с.
7. Михайлишин Р.І. Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект. *Вісник Львівського університету*. 2016. № 31. С. 11–18.
8. Мухарина Ю.Ю. Теоретичний аналіз особливостей професійної готовності майбутнього вчителя фізичної культури до оздоровчої діяльності. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2014. № 44. С. 189–195
9. Танасійчук Ю. М. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я : дис. ... докт. філософії. Умань, 2021. 416 с.
10. Шинкарьова О. Д. Педагогічні умови формування готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до організації дозвілєво-рекреаційної діяльності. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. Київ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2020. № 1 (332). С. 292–302. DOI: 10.12958 / 2227–2844–2020–1 (332) – 292–302.

References:

1. Bezokopylnyi O.O., Slautina N.V., Polishchuk O.L. (2018) Aksiolohichniy komponent hotovnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do zdoroviazberezhuvalnoi diialnosti v osnovnii shkoli [Axiological component of readiness of future teachers of physical culture for health-preserving activity in primary school]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*. Vol. 10 (104). pp. 10–14. [in Ukrainian].
2. Bezokopylnyi O.O. (2020) Systema pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do zdoroviazberezhuvalnoi diialnosti v osnovnii shkoli [System of preparation of future teachers of physical culture for health-preserving activity in the basic school] : avtoref. dys. ... doct. ped. nauk. Kyiv. 43 p. [in Ukrainian].
3. Danylevych M.V. (2018) Teoretychni i metodychni zasady profesiinno pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia ta sportu do rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti [Theoretical and methodical bases of professional training of future specialists in physical education and sports to recreational and health-improving activity] : dys. ... doct. ped. nauk. Kyiv. 533 p. [in Ukrainian].
4. Zinchenko V.P. (2014) Struktura ta kryterii otsiniuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv do roboty v litnikh ozdorovchykh taborakh [Structure and criteria for assessing the readiness of future teachers to work in summer health camps]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Serii: Pedahohichni nauky*. Vol. 24. pp. 66–71. [in Ukrainian].
5. Kosylo N.V. (2017) Hotovnist vykhovateliv do zastosuvannia innovatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Readiness of educators to apply innovative technologies in professional activity]. *Nauka i osvita*. Vol. 6. pp. 86–94. [in Ukrainian].
6. Lisna-Miskiv N.Ye. (2021) Prakseolohichni zasady pidhotovky maibutnikh medychnykh sester do profesiinno diialnosti [Praxeological principles of preparation of future nurses for professional activity]. dys. ... doct. filosofii. Khmelnytskyi, Lviv. 369 p. [in Ukrainian].
7. Mykhailiushyn R.I. (2016) Profesiina hotovnist pedahoha do innovatsiinoi diialnosti: yakisnyi aspekt [Professional readiness of a teacher for innovative activity: qualitative aspect]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Vol. 31. pp. 11–18. [in Ukrainian].
8. Muskharina Yu. Yu. (2014) Teoretychnyi analiz osoblyvostei profesiinno hotovnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury do ozdorovchoi diialnosti [Theoretical analysis of the features of professional readiness of the future physical education teacher for health-improving activities]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*. Vol. 44. pp. 189–195 [in Ukrainian].
9. Tanasiichuk Yu.M. (2021) Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do formuvannia v uchniv tsinnisnoho stavlennia do vlasnoho zdorovia [Preparation of future teachers of physical culture for the formation of students 'values to their own health]: dys. ... doct. filosofii. Uman. 416 p. [in Ukrainian].
10. Shynkarova O.D. (2020) Pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh bakalavriv fizychnoi kultury i sportu do orhanizatsii dozvilievo-rekreatsiinoi diialnosti [Pedagogical conditions of formation of readiness of future bachelors of physical culture and sports to the organization of leisure and recreational activity]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky*. Kyiv: Vyd-vo DZ «LNU im. Tarasa Shevchenka», Vol. 1 (332). pp. 292–302. DOI: 10.12958 / 2227–2844–2020–1 (332) – 292–302. [in Ukrainian].